

Interactieve rondleiding en atelier 1ste, 2de en 3de leerjaar

Heerlijke stad

Kinderen groeien vandaag meer dan ooit op in een verstedelijkte samenleving. Wereldwijd woont de helft van de bevolking in een stad. Hoe slagen steden erin om hun inwoners te eten te geven? Waar komt dat eten vandaan? Hoe komt het terecht op ons bord? En waar blijven we met al het afval? Tijdens de rondleiding ontdekken de leerlingen het spoor van voedsel door de stad. Van aanvoer tot afval. Ze gaan actief op zoek naar de ingrediënten die Antwerpen hebben gevormd tot de stad die ze nu is.

In het atelier ontwerpen ze samen een voedselskyline, een heerlijke stad om af te ronden.

Leeftijd: 1ste en 2de leerjaar

Thema: Wereldstad

STAD ANTWERPEN

Vlaanderen
verbeelding werkt

Port of
Antwerp

www.mas.be
+32(0)3 338 44 00

Beste leerkracht,

Je reserveerde de interactieve rondleiding met atelier 'Heerlijke stad'.

In dit document vind je:

- De ontwikkelingsdoelen en eindtermen die gekoppeld zijn aan voorbereiding, rondleiding en verwerking,
- De voorbereiding,
- Het verloop van je bezoek,
- De verwerking.

Veel plezier!

1. EINDTERMEN EN ONTWIKKELINGSDOELEN LAGER ONDERWIJS

Deze ontwikkelingsdoelen worden behaald voor, tijdens en na de rondleiding.

1.1 LICHAMELIJKE OPVOEDING

De leerlingen

- 1.2 kunnen veiligheidsafspraken naleven.
- 1.19 kunnen zich in een spel inleven en hierbij verschillende rollen waarnemen.
- 3.5 tonen spontaneïteit, expressiviteit en echtheid op een sociaal aanvaarde wijze.

1.2 MUZISCHE VORMING

Beeld

De leerlingen kunnen

- 1.1 door middel van kunst- en beeldbeschouwing een persoonlijk waardeoordeel ontwikkelen over beelden en beeldende kunst van vroeger, van nu en van verschillende culturen.
- 1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.
- 1.3 beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.
- 1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

Muziek

De leerlingen kunnen

- 2.2 improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruik maken.
- 2.4 genieten van zingen en musiceren en dit gebruiken als impuls voor nieuwe muzikale spelideeën of andere aanverwante expressiewijzen.

Drama

De leerlingen kunnen

- 3.3 geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven.
- 3.4 spelvormen in een sociale en maatschappelijke context hanteren.
- 3.5 ervaringen, gevoelens, ideeën, fantasieën uiten in spel.

Beweging

De leerlingen kunnen

- 4.2 een eenvoudig bewegingsverhaal opbouwen met als vertrekpunt iets wat gehoord, gezien, gelezen, gevoeld of meegemaakt wordt.

- 4.4 bewegen op een creatieve manier en daarbij één of meerdere basiselementen van de beweging bespelen:
- * Tijd
 - * Kracht
 - * Ruimte
 - * Lichaamsmogelijkheden

Media

De leerlingen kunnen

- 5.2 ervaren dat een visueel beeld al dan niet vergezeld van een nieuw geluid steeds een nieuwe werkelijkheid kan oproepen.
- 5.3 soorten van eenvoudige hedendaagse audiovisuele opnamen en weergavetoestellen (informatiedragers) aanwijzen, benoemen en ze creatief bedienen.

Attitudes

De leerlingen kunnen

- 6.1 blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.
- 6.2 zonder vooroordelen naar kunst kijken en luisteren.
- 6.3 genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.
- 6.4 vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.
- 6.5 respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

1.3 NEDERLANDS

Luisteren

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in:

- 1.6 een voor hen bestemde instructie voor een buitenschoolse situatie;

Spreken

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) het gepaste taalregister hanteren als ze:

- 2.2 aan iemand om ontbrekende informatie vragen;
- 2.6 van een behandeld onderwerp of een beleefd voorval een verbale/non-verbale interpretatie brengen, die begrepen wordt door leeftijdgenoten;

Lezen

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = beschrijven) de informatie achterhalen in

- 3.1 voor hen bestemde instructies voor handelingen van gevarieerde aard;

Schrijven

De leerlingen kunnen (verwerkingsniveau = kopiëren)

- 4.8 De leerlingen ontwikkelen bij het realiseren van de eindtermen voor spreken, luisteren, lezen en schrijven de volgende attitudes:
- luister-, spreek-, lees- en schrijfbereidheid;
 - plezier in luisteren, spreken, lezen en schrijven;
 - bereidheid tot nadenken over het eigen luister-, spreek-, lees- en schrijfgedrag

Strategieën

De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten:

- 5.3 tijdens het luisteren, lezen, spreken en schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel.

(Inter)culturele gerichtheid

De leerlingen tonen bij de eindtermen Nederlands een (inter)culturele gerichtheid. Dit houdt in dat ze:

- verschillende cultuuruitingen met een talige component in hun omgeving exploreren en er betekenis aan geven;
- hun gedachten, belevingen en emoties bij ervaringen met de eigen culturele leefwereld in vergelijking met die van anderen verwoorden;
- uitgaande van het eigen referentiekader enige kennis verwerven over de diversiteit in het culturele erfgoed met een talige component en er waardering voor krijgen.

1.4 EINDTERMEN WERELDORIËNTATIE

Mens

De leerlingen

- 3.1 drukken in een niet-conflictgeladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit.
- 3.2 kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatiegebonden zijn.

Maatschappij

Sociaal-culturele verschijnselen

De leerlingen

- 2.2 kunnen met een zelf gekozen voorbeeld illustreren hoe de prijs van een product tot stand komt.
- 2.4 kunnen illustreren dat welvaart zowel over de verschillende landen in de wereld als in België ongelijk verdeeld is.
- 2.7 kunnen illustreren dat verschillende sociale en culturele groepen verschillende waarden en normen bezitten.

Tijd

De leerlingen

- 5.8 kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.
- 5.9 tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

RUIMTE

Oriëntatie en kaartvaardigheid

De leerlingen

- 4.5 kunnen begrippen zoals wijk, gehucht, dorp, deelgemeente, fusiegemeente, stad, provincie, gemeenschap, land en continent in een juiste context gebruiken.

Ruimtelijke ordening/bepaaldheid

De leerlingen

- 4.9 kunnen in de realiteit op een gepaste kaart een landelijke, stedelijke, toeristische en industriële omgeving herkennen en van elkaar onderscheiden.

2. VOORBEREIDING

Hoe kun je de leerlingen warm maken voor het museumbezoek.

Tijdens de rondleiding volgen de kinderen bepaalde voedingsmiddelen van aanvoer naar de stad, de verkoop ervan, het klaarmaken en opeten, tot het afval dat het produceert. Die producten zijn melk, vis, graan, suiker en banaan. Ter verdieping en voorbereiding kan je in de klas al aan de slag gaan met deze producten:

Materiaal:

- verpakkingen van voedingsmiddelen
- A3 papier (wit of gekleurd)
- foto's uit de bijlage
- reclameboekjes met voeding op afgebeeld
- lijm
- scharen
- krijtjes (wasco of pastel)

Inleiding

Start een klasgesprek over wat kinderen graag eten. Laat ze hierbij nadenken welke voedingsmiddelen er in die gerechten zitten, en eventueel ook waar ze vandaan komen.

Als instap kan je de kinderen ook onderstaand filmpje tonen van schooltv.nl:

<http://www.schooltv.nl/video/huisje-boompje-beestje-aan-tafel-1/#q=voeding>

Hier wordt uitgelegd hoe verschillende gerechten, vanuit de hele wereld gemaakt worden.

Midden

Toon de kinderen prenten van de voedingsmiddelen uit de bijlage 1. Deze producten komen in het museum ook aan bod tijdens de rondleiding (graan, melk, suiker, banaan en vis), dus kan je hier al even aanbrengen. Als je van de voedingsproducten de echte verpakkingen hebt, kan je die ook meenemen om te laten zien. Deel de foto's en verpakkingen van de voedingsmiddelen uit aan de kinderen. De leraar vraagt de kinderen of ze weten waar het product vandaan komt, en in welke gerechten je het kan terugvinden. Als dit nog wat moeilijk is kan je zelf aanvullen met voorbeelden.

Omdat iedereen eten nodig heeft om te overleven en te groeien, maken we nu een voedselportret van onszelf. Laat de kinderen de afbeeldingen zien van de gezichten die de kunstenaar Arcimboldo heeft gemaakt (zie bijlage 2). Het gezicht wordt gevormd door verschillende soorten voedingswaren. Laat de kinderen er goed naar kijken, en vraag ze de voedingswaren er uit te zoeken. De leerlingen mogen nu ook hun eigen gezicht ontwerpen, gemaakt van voedsel. Deel de A3 papieren en de krijtjes uit. Laat ze eerst een grote ovaal (de omtrek van een gezicht) tekenen. Zeg erbij dat het zo groot als hun blad moet zijn. Ze mogen met het krijt ook de ogen in het gezicht tekenen. De rest van het gezicht moet opgevuld worden met knipsels van voeding, die ze in de reclameblaadjes kunnen terugvinden. De getekende ogen dienen als houvast voor het vormen van het gezicht. Bij het zoeken van geschikte voedingsmiddelen voor het gezicht moeten de kinderen rekening houden met de vorm en de grootte. Een wortel kan bvb goed dienen als neus, een pompoen die het hele gezicht bedekt is dan weer te groot. Met de lijm plakken ze hun knipsels dichtbij elkaar op het gezicht. Op de plekken waar nog stukken wit overblijven, kunnen ze er met het krijt nog voeding bij tekenen. Heel het gezicht moet

volstaan.

Slot

Bespreek alle werken van de kinderen. Laat ze uitleggen hoe het verlopen was. Was het moeilijk? Laat ze zoeken en verwoorden welke voedingsmiddelen erin verwerkt zitten. Als je de foto's van de 5 voedingsmiddelen die in het MAS aan bod gaan komen er terug bij haalt, kan je ze daar ook laten zoeken of die terugkomen in hun portretten.

Les beeld VERZAMELEN

materiaal:

- kunstwerkjes van de kinderen
- verzamelingen van de kinderen

Als kennismaking met een museum is het voor jonge kinderen belangrijk om te weten wat een museum juist is: een plaats waar een verzameling van objecten of kunstwerken wordt getoond. Om dit duidelijk te maken stellen we de volgende activiteit voor: Laat de kinderen hun eigen verzameling (als ze die hebben) meenemen naar school. Deze verzamelingen kunnen besproken worden en tentoongesteld in de klas. De verzamelingen die iets met elkaar te maken hebben kunnen samen tentoongesteld worden, of net niet. Als de kinderen voor de plaatsing van de verzamelingen een goede reden hebben is dat het belangrijkste. Andere klassen kunnen dan komen kijken en de kinderen kunnen hen dan rondleiden in hun eigen museum. Hetzelfde kan je ook doen met gemaakte kunstwerkjes van de kinderen. Je kan de kinderen de kunstwerkjes in bepaalde thema's of volgordes laten plaatsen. Hierdoor denken ze ook zelf na over de opstelling van de kunstwerken.

Woordenlijst atelier Heerlijke stad

Ter voorbereiding geven we een woordenlijst mee met woorden die tijdens het museumbezoek aan bod zullen komen. Zo kan je moeilijke woorden al op voorhand aanbrengen. Zeker voor taalzwakke kinderen is dit een goede houvast tijdens de rondleiding.

de voeding
het voedsel
het eten
de stad
het graan
de vis
de melk
de suiker
de banaan
de haven
de afstand
de straatnaam
het schilderij
de markt

de winkel
de supermarkt
de geur
het haardvuur
het gerecht
het toilet
het afval
sorteren
de verspilling
de oplossing
de skyline
het krijt
het stadsplan
de straat
de splitpen
de perforator
de slinger

Het is ook aangeraden om de museumregels op voorhand met de kinderen te overlopen. We zetten ze voor u op een rijtje:

Wat mag er niet?

Lopen, roepen, aanraken

Wat mag er wel?

Kijken, luisteren, vragen stellen, praten, samen blijven

3. VERLOOP VAN DE RONDLEIDING

Wat?	Tijd?
Inleiding en welkom	15 minuten
Rondleiding met opdrachten	45 minuten
Creatieve verwerking atelier	50 minuten
Slot: afronden en afscheid	10 minuten
Totaal	120 minuten

Tip: Om alles vlot te laten verlopen is het aangeraden om met je groep een kwartier voor de rondleiding naar het MAS te komen. Zo kunnen de kinderen rustig hun jassen en boekentassen opbergen (hiervoor hebben we speciale 'boxen' voorzien) en naar het toilet gaan.

Voorzie de leerlingen eventueel van een naamsticker, zo kan de gids persoonlijker en vlotter met de kinderen werken.

4. VERWERKING IN DE KLAS

Hoe kun je achteraf in de klas verder werken rond het thema.

Les beweging BROOD

(Deze les kan je ook toepassen op andere voedingsmiddelen die aan bod zijn gekomen in het MAS.)

Materiaal

- foto's van verschillende broden (zie bijlage 2)

- muzikspeler

- muziek:

nr 1: <https://www.youtube.com/watch?v=ReLIINkqcxw>

nr2: <https://www.youtube.com/watch?v=JrcHUrlas-Y>

nr3: <https://www.youtube.com/watch?v=8ro12UDOhT8>

Inleiding

Je vraagt aan de kinderen wat er in hun brooddoos zit. Is dit bij iedereen hetzelfde? Welke soorten brood kennen ze? Laat de foto's van de soorten brood al eens zien. Zeg hen dat je om brood te maken verschillende ingrediënten nodig hebt. Die gaan we vandaag al bewegend bij elkaar voegen.

Iedereen komt in een kring staan. Je geeft de opdracht om elk lichaamsdeel één voor één rond te draaien, van kop tot teen. Als dat goed gaat kan je er twee opnoemen die ze tegelijk moeten bewegen. De leerkracht neemt nu een stap naar voor en doet een beweging voor. De leerlingen imiteren de beweging allemaal samen. Zeg hen dat ze moeten afwisselen in hoge en lage bewegingen. Zo komt iedereen één voor één aan de beurt.

Midden

De leerkracht legt uit/vraagt wat de ingrediënten van brood zijn en hoe ze eruit zien: water, bloem, gist (je zegt dat dit het brood doet rijzen), zout, suiker, boter of olie.

Iedereen stapt door de ruimte. Elke keer wanneer de leerkracht in zijn handen klapt, zijn de leerlingen een ander ingrediënt van brood (water, bloem, zout, gist,...). Ze uiten hierbij hun eigen interpretatie van de ingrediënten. Laat ze hier variëren in hoogte en richting.

Iedereen kiest nu een verschillend ingrediënt dat ze gaan uitbeelden. Als ze elkaar tegenkomen reageren ze in hun lichaamsbeweging en blijven ze even bij elkaar hangen en bewegen ze op de muziek. Zet nr 1 op voor deze oefening.

Als er zout bij gist wordt gedaan krijg je een rijzende reactie. Verdeel de ene helft van de klas in zout en de andere in gist. Ze lopen door elkaar en zeggen hardop wat ze zijn. Ze geven elkaar een hand als

ze elkaar tegenkomen. Bij twee zoutjes of twee gistjes gebeurt er niets. Als een zoutje een gistje een hand geeft, groeien ze samen traag omhoog om uiteindelijk te ontploffen. Zeg hen wel dat ze niet tegen elkaar mogen botsen.

We zitten nu in de broodmachine. Elk ingrediënt (kind) komt één voor één de broodmachine binnen en beweegt zich als hiervoor al geoefend was. Na een tijd ontstaat er één groot kleverig deeg en moeten de leerlingen zien rond te draaien in groep. Geef hen aanwijzingen waar de deegbal naartoe gaat (links, beneden, achter, enz.). Gebruik hiervoor liedje nr. 3

Neem de foto's van verschillende soorten brood er weer bij. De foto's worden in een grote cirkel op de grond gelegd. Verdeel de kinderen in 5 groepjes, zodat elk groepje bij een foto staat. Ze beelden de vorm uit van het brood op hun foto, en bewegen zo verder naar de volgende foto. Iedereen draait met de klok mee. Dat doen ze op het ritme van liedje nr. 2.

Een boterham in een brooddoos maakt veel bewegingen mee op een dag. Omhoog, omlaag, uit elkaar, schudden, vallen. Elk groepje kiest nu één van de broodsoorten die ze net hebben uitgebeeld. Ze maken nu een bewegingsstukje van wat het brood meemaakt op een dag. Vanaf het smeren tot het opeten. Ze moeten daarbij goed gebruik maken van de ruimte (hoog, laag, alle plaatsen van het speelvlak benutten). Dat stukje wordt aan elkaar getoond. Geef de leerlingen uit het publiek de opdracht om te kijken of ze het verloop er kunnen uithalen, en of het groepje de ruimte genoeg gebruikt. Na elke voorstelling worden de bewegingsverhalen besproken.

3 Slot

Besprek met de kinderen wat ze ervan vonden. Waren de verhaaltjes allemaal duidelijk? Wat was er moeilijk aan het bewegen in groep? Hoe kon je samen bewegingen maken zonder te praten? Wat vond je het fijnste om te doen?

1

